

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De simulatione, & hypocrisi. Quæstio 111.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

tale. In alijs autem non oportet quòd mortaliter peccent mentiendo.

QVÆST. CXI.

De simulatione & hypocrisis, in quatuor articulos diuisa.

Postea considerandum est de simulatione, & hypocrisis.

- ¶ Et circa hoc queruntur quatuor.
- ¶ Primo, verum omnis simulatio sit peccatum?
- ¶ Secundo, verum hypocrisis sit simulatio?
- ¶ Tertio, verum opponatur veritati?
- ¶ Quarto, verum sit peccatum mortale?

ARTIC. I.

Verum omnis simulatio sit peccatum?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quòd non omnis simulatio sit peccatum. Dicitur enim Luc. vi. quòd Dominus se finxit longius ire: & Ambr. dicit de Abraham*, in lib. de Patriarchis, quòd captiose loquebatur cum seruis, cum dixit Gen. 22. Ego & puer illic vsque properantes, postquam adorauerimus, reuertemur ad vos. Fingere autem, & captiose loqui, ad simulationem pertinet. Sed non est dicendum, quòd in Christo, & in Abraham fuerit peccatum. Ergo non omnis simulatio est peccatum.

576
c. vile simulationem. 22. qu. 2. cap. 8. in med. co. 4

¶ 2 Præterea, Nullum peccatum est vile. Sed sicut Hieron.* dicit, Vtile simulatione, & in tempore assumendam, Iehu Regis Israel nos doceat exemplum, qui interfecit sacerdotes Baal, fingens se idola colere vellet, vt habetur 4. Reg. 10. & Dauid immutauit faciem suam coram Achis rege Geth, vt habetur 1. Reg. 21. Ergo non omnis simulatio est peccatum.

* ad Gal. 2. sup. illud, Cum venisset Petr. Antioch. 30. 9.

¶ 3 Præterea, Bonum est malo contrarium. Si ergo simulare bonum est, malum; simulare malum, erit bonum.

¶ 4 Præterea, Isaïz 3. contra quosdam dicitur, Peccatū suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Sed abscondere peccatū ad simulationem pertinet. Ergo non vni simulatione interdum est reprehensibile.

Sec. Sec. Vol. ij. Qq

sibile.

fibile. Vitare autem peccatum numquam est reprehensibile. Ergo simulatio non semper est peccatum.

SED contra est, quòd Isai. 16. super illud, In tribus annis, &c. dicit gloss. * In comparatione duorum malorum leuius est apertè peccare, quàm sanctitatem simulare. Sed apertè peccare semper est peccatum. Ergo simulatio semper est peccatum.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut dictum est *, ad virtutem veritatis pertinet, vt quis talem se exhibeat exterius per signa exteriora, qualis est. Signa autem exteriora non solum sunt verba, sed etiam facta. Sicut ergo veritati opponitur, quòd aliquis per verba exteriora aliud significet, quàm quod habet apud se, quòd ad mendacium pertinet: ita etiam opponitur veritati, quòd aliquis per aliqua signa factori, vel rerum, aliquid significet contrarium eius, quod in eo est: quod propriè simulatio dicitur. Vnde simulatio propriè est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem, verum aliquis mentiatur verbo de quocumque alio facto, vt supra habitum * est. Vnde cum omne mendacium sit peccatum, vt supra dictum est †, consequens est etià quòd omnis simulatio est peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quòd sicut Aug. dicit in lib. * de quæst. euangelij, Non omne quod fingimus, mendacium est: sed quando id fingimus, quod nihil significat, tunc est mendacium. Cum autem fictio nostra refertur ad aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis. Et subiungit exemplum de figuratis locutionibus, in quibus fingitur quædam res, non vt asseratur ita esse: sed eam proponimus, vt figuram alterius quod asserere volumus. Sic ergo Dominus in euangelio finxit se longius ire, quia composuit motum suum, quasi volentis longius ire, ad aliud figurate significandum, scilicet quòd ipse ab eorum fide longè erat, vt Greg. * dicit. Vel vt Aug. * dicit, Quia cum longius recessurus esset ascendendo in caelum, per hospitalitatem quodammodo reti-

est gloss.
Hiero. in
fn. comē.
ad 16. c.
Isa. 16. 5.
q. 106. a.
3 ad 3 et
q. 110. a.
1.

* q. prac.
ar. 1.
† ibi. c. 3.

* lib. 2. c.
51. in pr.
80. 4.

ho. 23. in
euang. nō
longè a
princ.
* Aug. li.
2. qq. euā.
c. ult. a
Aug. 80. 4.

reti-

retinebatur in terra Abrahâ etiam figuratiuè locutus est. Vnde Ambros.* dicit de Abraham, quòd prophetauit quod ignorabat. Ipse enim solus disponebat redire immolato filio: sed Dominus per os eius locutus est quod parabat. Vnde patet quòd neuter simulauit.

** in li de
Abraha
c. 8. 10. 4.*

Ad secundum dicendum, quòd Hieron. vtitur largè nomine simulationis, pro quacumque fictione. Commuratio autem faciei Dauid fuit fictio figuralis, sicut glossa exponit in titulo illius Psal. Benedicam Dominum in omni tempore. Simulationem verò Iehu non est; necesse excusari à peccato, vel mendacio, quia malus fuit: vtpotè ab idololatria Hieroboam non recedens. Commendatur tamen, & temporaliter remuneratur à Deo, non pro simulatione, sed pro zelo, quo destruxit cultum Baal.

Ad tertium dicendum, quòd quidam dicunt quòd nullus potest se simulare esse malum; quia per opera bona nullus simulat se malum. Si autè opera mala faciat, malus est. Sed hæc ratio non cogit. Potest enim aliquis se simulare malū per opera quæ in se non sunt mala, sed habent in se quādam speciem mali: & tamè ipsa simulatio est mala, tū ratione mendacij, tū ratione scandali. Et quāuis per hoc fiat malus, nō tamen fit malus illa malitia quam simulat. Et quia ipsa simulatio secundum se mala est, non ratione eius, de quo est, siue sit de bono, siue sit de malo, peccatum est.

Ad quartum dicendum, quòd sicut aliquis verbo mentitur, quando significat quod non est, non autem quando tacet quod est; quod aliquando licet: ira etiā simulatio est quando aliquis per exteriora signa factorum vel rerum, significat aliquid quod non est: non autem si aliquis prætermittat significare quod est. Vnde aliquis potest peccatum suum occultare absque simulatione. Et secundum hoc intelligendum est quòd Hieron. * dicit ibidem, quòd secundum remedium post naufragium est peccatum abscondere, ne scilicet exinde alijs scandalum generetur.

*Esai. 3. sū.
per verb.
Esai. cii.
in arg 10
mo 5.*

Q9 a AR-

Vtrum hypocrisis sit idem quod simulatio?

577
4. d. 16. q.
4. a. 1. q. 1.
per tot et
q. 2. ad 1.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod hypocrisis non sit idem quod simulatio. Simulatio enim consistit in quodam factorum mendacio. Sed hypocrisis potest etiam esse si aliquis ostendat exterius quæ interius agit, secundum illud Matth. 6. Cum facis elemosynam noli, tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt. Ergo hypocrisis non est idem simulationi.

cap. 11. in
princ.

¶ 2 Præterea, Greg. dicit 31. * Moral. Sunt nonnulli, qui & sanctitatis habitum tenent, & perfectionis meritum exequi non valent. Hos nequaquam credendum est in hypocritarum numerum currere: quia aliud est infirmitate, aliud malitia peccare. Sed illi qui tenent habitum sanctitatis, & meritum perfectionis non exequuntur, sunt simulatores: quia exterior habitus sanctitatis, opera perfectionis significat. Non ergo simulatio est ipem quod hypocrisis.

¶ 3 Præterea, Hypocrisis in sola intentione consistit. Dicit enim Dominus de hypocritis, Matthæi 23. Quod omnia opera sua faciunt, ut ab hominibus videantur. Et Gregorius dicit 31. * Moralium, quod nunquam quid agant, sed quomodo de actione qualibet hominibus possint placere, considerant. Sed simulatio non consistit in sola intentione, sed in exteriori operatione. Vnde super illud Job. 36. Simulatores & callidi prouocant iram Dei: dicit glossa, quod simulator aliud simulat, & aliud agit: castitatem præfert, & lasciuiam sequitur: ostentat paupertatem, & marsupium replet. Ergo hypocrisis non est idem quod simulatio.

li. 10. c. 8.
incip. Hy
pocritus, cir.
medium.
li. 10. ety
mol. c. hu
pocritus, a
medio.

SED contra est, quod Isid. dicit in libro * Etymologiarum, Hypocrita græco sermone, in latino, simulator interpretatur: qui cum intus malus sit, ut bonum se palam ostendit. Hypo enim falsum: crisis iudicium interpretatur.

RESPONDEO dicendum, quod sicut Isidorus * dicit

cit

ait ibidem, nomen hypocritæ tractum est à specie eorum, qui in spectaculis contexta facie incedunt, distinguentes vultum vario colore, vt ad personæ quam simulat, colorem perueniant: modo in specie viri, modo in specie femine: vt in ludis populum fallant. Vnde Aug. * dicit in libro de serm. Dom. in mote, quòd sicut hypocritæ simulatores aliarum personarum, agunt partes illius quod non sunt: non enim qui agit partes Agamemnonis, vere ipse est, sed simulat eum; sic in Ecclesijs, & in omni vita humana, quisquis se vult videri quod non est, hypocrita est: simulat enim se iustum, non exhibet. Sic igitur dicendum est, quòd hypocrisis simulatio est: non autem omnis simulatio, sed solum illa, qua quis simulat personam alterius: sicut cum peccator simulat personam iusti.

li. 2. c. 3.
cir. prius
10.4.

Ad primum ergo dicendum, quòd opus exterius naturaliter significat intentionem. Quando ergo aliquis per bona opera quæ facit, ex suo genere ad Dei seruitutem pertinentia, non querit Deo placere, sed hominibus: simulat rectam intentionem quam non habet. Vnde Gregorius dicit: 1. Moral. * quòd hypocritæ per causas Dei, deseruiunt intentioni seculi: quia per ipsa quoque, quæ se agere sancta ostendunt, non conuersionem querunt hominum, sed auras fauorum. Et ita simulat mendaciter intentionem rectam, quam non habent; quamuis non simulat aliquod rectum opus, quod non agunt.

c. 11. ar.
te med.

Ad secundum dicendum, quòd habitus sanctitatis (puta religionis vel clericatus) significat statum quo quis obligatur ad opera perfectionis. Et ideo cū quis habitum sanctitatis assumit, intendens se ad statum perfectionis transferre, si per infirmitatem deficiat, non est simulator vel hypocrita: quia non tenetur manifestare suum peccatum, sanctitatis habitum deponendo. Si autem ad hoc sanctitatis habitum assumeret, vt se iustum ostentaret, esset hypocrita & simulator.

Q 9 3 Ad

Ad tertium dicendum, quod in simulatione, sicut in mendacio, duo sunt. Vnum quidem sicut signum, & aliud sicut signatum. Mala ergo intentio in hypocriti consideratur sicut signatum, quod non respondet signo. Exteriora autem vel verba vel opera vel quæcumque sensibilia considerantur in omni simulatione & mendacio, sicut signa.

ARTIC. III.

578 *Virum hypocrisis opponatur virtuti veritatis?*

4. d. 16. q.
4. a. 1. q. 2
ar. 9. pro
ver.
cor.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod hypocrisis non opponatur virtuti veritatis. In simulatione enim siue hypocrisis est signum & signatum. Sed quantum ad utrumque non videtur opponi alicui speciali virtuti. Hypocrita enim simulat quamcumque virtutem, & etiam per quæcumque virtutis opera: puta per ieiunium, orationem, & eleemosynam, ut habetur Matth. 6. Ergo hypocrisis non opponitur specialiter virtuti veritatis.

¶ 2 Præterea, Omnis simulatio ex aliquo dolo videtur procedere: unde & simplicitati opponitur. Dolus autem opponitur prudentiæ, ut supra habitum est*. Ergo hypocrisis, quæ est simulatio, non opponitur veritati, sed magis prudentiæ vel simplicitati.

¶ 3 Præterea, Species moralium considerantur ex fine. Sed finis hypocrisis est acquisitio lucri vel inanis gloriæ. Unde super illud Iob 27. Quæ est spes hypocritæ, si avarè rapiat, &c. dicitur glossa. Hypocrita, qui latine dicitur simulator, avarus raptor est: qui dum iniquè agens desiderat de sanctitate venerari, laudem vitæ rapit alienæ. Cum ergo avaritia vel inanis gloria non directè opponatur veritati, videtur quod nec simulatio siue hypocrisis.

¶ 4 Sed contra est, quia omnis simulatio est mendacium quoddam, ut dictum est*. Mendacium autem directè opponitur veritati. Ergo & simulatio siue hypocrisis.

¶ 5 **RESPONDEO** dicendum, quod secundum Philosophum in 10. * Metaph. Contrarietas est oppositio secundum

est Greg.
ibi li. 19.
c. 2.

ar. 1. hu-
ius qu.

sex 13. et
24. 10. 3.

cundum formam, à qua scilicet res speciem habet. Et
 idèò dicendum est, quòd simulatio siue hypocri-
 sis potest opponi alicui virtuti dupliciter. Vno modo, dire-
 ctè, alio modo indirectè. Directa quidè oppositio eius
 siue eius contrarietas, est attendenda secundum ipsam
 speciem actus, quæ accipitur secundum proprium obie-
 ctum. Vnde cum hypocri-
 sis sit quædam simulatio, qua
 quis simulat se habere personam, quam non habet, vt
 dictum est *: consequens est quòd directè opponatur
 veritati, per quam aliquis exhibet se talem vita, &
 sermone, qualis est: vt dicitur in 4. * Ethicorum. In-
 directà autem oppositio, siue contrarietas hypocri-
 sis, potest attendi secundum quodcumque accidens; puta
 secundum aliquem finem remotum, vel secundum
 aliquod instrumentum actus, vel quodcumque aliud
 huiusmodi.

art. prac.
 c. 7. to. 5.

Ad primum ergo dicendum, quòd hypocrita si-
 mulans aliquam virtutem, assumit eam vt finem; non
 quidem secundum existentiam, quasi volens eam ha-
 bere, sed secundum apparentiam, quasi volens videri
 eam habere: ex quo non habet quòd opponatur illi
 virtuti, sed quòd opponatur veritati, in quantum
 vult decipere homines circa illam virtutem. Ope-
 ra autem illius virtutis non assumit, quasi per se in-
 tenta; sed instrumentaliter, quasi signa illius virtu-
 tis. Vnde ex hoc non habet directam oppositionem
 ad illam virtutem.

Ad secundum dicendum, quòd sicut supra dictum
 est*, prudentiæ directè opponitur astutia: ad quam
 pertinet adinuenire quasdam vias appare-tes, & non
 existentes, ad propositum consequendum. Executio
 autem astutiæ est proprie per dolum in verbis: per
 fraudem autem in factis. Et sicut astutia se habet ad
 prudentiam: ita dolus & fraus ad simplicitatem. Do-
 lus autem vel fraus ordinatur ad decipiendum princi-
 paliter, & quandoque secundo ad nocendum. Vn-
 de ad simplicitatem pertinet directè se præseruare
 à deceptione. Et secundum hoc, vt supra dictum est*,

9. 55. a. 3.
 4. 6. 5.

9. 109. a.
 2. 4. 4.

Q 9 4 vir-

virtus simplicitatis est eadem virtuti veritatis: sed differt sola ratione: quia veritas dicitur secundum quod signa concordant signatis; simplicitas autem dicitur secundum quod non tendit in diuersa, ut scilicet aliud intendat interius, & aliud prætendat exterius.

Ad tertium dicendum, quod lucrum vel gloria est finis remotus simulatoris, sicut & mendacis. Vnde ex hoc sine speciem non sortitur, sed ex fine proximo, qui est ostendere se alium quam sit. Vnde quandoque contingit quod aliquis fingit de se magna, nullius alterius gratia, sed sola libidine simulandi: sicut Philosophus dicit in * 4 Ethicorum, & sicut etiam supra de mendacio dictum est †.

c. 7. 10. 5.
† qu. 100.
ar. 2.

ARTIC. IV.

Utrum hypocrisis semper sit peccatum mortale?

579
4. d. 16 q.
4. art. 1.
9. 3.
* in fin. cō
ment ad
c. 16. Esa.
30. 5.
gloss. ord.
ibid.
† al. pec-
catis.
* lib. 31.
c. 11.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod hypocrisis semper sit peccatum mortale. Dicit enim Hieronymus * Isai. 16. in gloss. quod in comparatione duorum malorum, leuius est aperte peccare, quam sanctitatem simulare. Et super illud Iob. 1. Sicut autem Domino placuit, & c. gloss. dicit, quod simulata æquitas, non est æquitas, sed duplex peccatum. Et super illud Thren. 4. Maior effecta est iniquitas populi mei peccato Sodomorum, dicit glossa *, Scelera animæ planguntur, quæ in hypocrisim labitur, cuius maior est iniquitas peccato † Sodomorum. Peccata autem Sodomorum sunt peccata mortalia. Ergo & hypocrisis semper est peccatum mortale.

¶ 2 Præterea, Gregorius dicit 31. * Moralium, quod hypocrita ex malitia peccat. Sed hoc est grauissimum: quia pertinet ad peccatum in Spiritum sanctum. Ergo hypocrita semper mortaliter peccat.

¶ 2 Præterea, Nullus meretur iram Dei, & exclusionem à Dei visione, nisi propter peccatum mortale. Sed per hypocrisim aliquis meretur iram Dei: secundum illud Iob 36. Simulatores, & callidi prouocant iram Dei. Excluditur etiam hypocrita à visione Dei; secundum illud Iob. 43. Non ueniet

in conspectu eius omnis hypocrita. Ergo hypocrisis semper est peccatum mortale.

SED contra est, quod hypocrisis est mendacium operis, cum sit simulatio quedam. Non autem omne mendacium operis est peccatum mortale. Ergo nec omnis hypocrisis.

¶ Præterea, Intentio hypocritæ est ad hoc quod videatur bonus. Sed hoc non opponitur charitati. Ergo hypocrisis non est secundum se peccatum mortale.

¶ Præterea, Hypocrisis nascitur ex inani gloria, ut Greg. dicit 31. * Moral. Sed inanis gloria non semper est peccatum mortale. Ergo neque hypocrisis. *l. 31. c. 31. a medi*

RESPONDEO dicendum, quod in hypocrisis duo sunt, scilicet defectus sanctitatis, & simulatio ipsius. Si ergo hypocrita dicatur ille, cuius intentio fertur ad utrumque, ut scilicet aliquis non curet sanctitatem habere, sed solum sanctus apparere, sicut consuevit accipi in sacra Scriptura; sic manifestum est quod est peccatum mortale. Nullus enim totaliter priuatur sanctitate nisi per peccatum mortale. Si autem dicatur hypocrita ille, qui intendit simulare sanctitatem, à qua deficit per peccatum mortale: tunc quamuis sit in peccato mortali, ex quo priuatur sanctitate, non tamen semper ipsa simulatio est ei peccatum mortale, sed quandoque veniale. Quod discernendum est ex fine: qui si repugnat charitati Dei vel proximi, erit peccatum mortale: puta, cum simulat sanctitatem, ut falsam doctrinam disseminet, vel ut adipiscatur ecclesiasticam dignitatem indignus, vel quæcumque alia temporalia bona, in quibus finem constituit. Si verò finis intentus non repugnet charitati, erit peccatum veniale: puta, cum aliquis in ipsa fitione delectatur. De quo dicitur quarto * Ethicorum, quod magis videtur vanus quam malus. Eadem enim ratio est de mendacio, & simulatione. Contingit tamen quandoque, quod aliquis simulat perfectionem sanctitatis, quæ non est de salutis necessitate: & talis simulatio nec semper est peccatum mortale, nec semper

l. 31. c. 31. a medi

c. 7. a medi

618 QVÆST. CXII. ART. I.
per est cum peccato mortali. Et per hoc patet respon-
sio ad obiecta.

QVÆST. CXII.

De iactantia, in duos articulos diuisa.

Postea considerandum est de iactantia, & ironia, quæ sunt partes mendacij, secundum Philosophum in quarto Ethicorum. Primò autem circa iactantiam, queruntur duo.

¶ Primò, cui virtuti opponatur.

¶ Secundo, vtrum sit peccatum mortale?

ARTIC. I.

380

Vtrum iactantia opponatur virtuti veritatis?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quòd iactantia non opponatur virtuti veritatis. Veritati enim opponitur mendacium. Sed quandoque potest esse iactantia etiam sine mendacio: sicut cum aliquis suam excellentiam ostentat. Dicitur enim Hester primo, quòd Assuerus fecit grande conuiuium, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ, ac regni sui, ac magnitudinem, atque iactantiam potentie suæ. Ergo iactantia non opponitur virtuti veritatis.

6.7. circa
prin.

¶ 2 Præterea, Iactantia ponitur à Gregor. * 12. Moral. vna de quatuor speciebus superbiz: cum scilicet quis iactat se habere quod non habet. Vnde dicitur Hier. 48. Audiuius superbiam Moab: superbus est valde, sublimitatem eius & arrogantiam, & superbiam, & altitudinem cordis eius: ego scio, ait Dominus, iactantiam eius, & quòd non sit iuxta eam virtus eius. Et * 31. Moral. Gregor dicit, quòd iactantia oritur ex inani gloria. Superbia autem, & inanis gloria opponuntur virtuti humilitatis. Ergo iactantia non opponitur veritati, sed humilitati.

l. 31. c. 31
à med.

¶ 3 Præterea, Iactantia ex diuitijs causari videtur. Vnde dicitur Sapien. 5. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Sed superfluitas diuitiarum videtur pertinere ad peccatum auaritiæ, quod opponitur iustitiæ vel liberalitati. Non ergo iactantia opponitur veritati.

§8D